

EXAMINATION OF THE ANXIETY LEVELS AND ATTITUDES OF THE INFORMATION TECHNOLOGY PRE-SERVICE TEACHERS TOWARDS THE TEACHING PROFESSION¹

(BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNE İLİŞKİN TUTUMLARI İLE MESLEKİ KAYGILARININ İNCELENMESİ)

Fatma AKGÜN²
Hasan ÖZGÜR³

ABSTRACT

Purpose of the study, which was carried out with the Department of Computer Education and Instructional Technologies Education pre-service teachers, is to determine the level of anxiety and attitudes towards the teaching profession. In this study, pre-service teachers' attitudes and anxiety levels towards the teaching profession were examined in the sense of gender, class, the main reasons for choosing the profession, whether there are teachers in the family or not, and the relationship between attitudes and anxiety level towards the profession. The study group is comprised of 152 undergraduate students who are continuing their education in Trakya University Faculty of Education Department of Computer Education and Instructional Technologies. The data has been acquired through the use of Attitudes Scale towards Teaching and Teaching Occupation Anxiety Scale. The data was analyzed by using descriptive statistics, independent samples t-test and one-way ANOVA tests. The relationships between the two scales were analyzed through the Pearson test. As a result of research findings, Computer Education and Instructional Technologies pre-service teachers have a positive and slightly above the middle level attitude towards the teaching profession and their professional anxiety is found out slightly below the middle level. Also it was found that, there is no difference towards the teaching profession attitude in sense of gender, class and whether there are teachers in the family or not, but it is found out that there is a significant difference between the attitude towards the teaching profession and the main reason to prefer the teaching profession. On the other hand, no significant difference between the variables as anxiety level of pre-service teachers with the class, the main reason to prefer the teaching profession and whether there are teachers in the family or not, but significant difference according to gender was observed. Also in this study, there is no significant relationship between the anxiety level of the teaching profession and the attitude towards teaching profession.

Keywords: Pre-service teachers, attitude towards the teaching profession, occupational anxiety

ÖZET

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü öğretmen adayları ile gerçekleştirilen bu çalışmanın amacı, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve mesleğe yönelik kaygı düzeylerinin belirlenmesidir. Çalışmada, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve mesleki kaygı

¹ Bu çalışma 2nd International Instructional Technologies & Teacher Education Symposium'da sözlü olarak sunulmuş ve özeti yayınlanmış bildirinin genişletilmiş ve yeniden gözden geçirilmiş halidir.

² Yrd.Doç.Dr., Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, fatmaa@trakya.edu.tr

³ Yrd.Doç.Dr., Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü, hasanozgur@trakya.edu.tr

düzeylerinin cinsiyet, sınıf, mesleği asıl tercih etme nedeni ve ailede öğretmen olup olmaması değişkenlerine göre incelenmesi ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ile mesleki kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2013-2014 Bahar yarıyılında Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü'nde öğrenim gören 152 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışmada verilerin toplanması için "Öğretmenliğe İlişkin Tutum Ölçeği" ve "Mesleki Kaygı Ölçeği" kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde betimsel istatistikler ile bağımsız gruplar t-testi ve one-way ANOVA testleri kullanılırken, iki ölçek arasındaki ilişki ise Pearson testi ile incelenmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgular doğrultusunda Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının olumlu ve orta seviyenin üstünde, mesleki kaygı düzeylerinin ise orta seviyenin biraz daha altında olduğu görülmüştür. Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile öğretmenlik mesleğini asıl tercih etme nedenleri arasında anlamlı bir fark bulunurken, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ile cinsiyet, sınıf ve ailede öğretmenlik mesleğine sahip birinin olup olmaması ile ilgili anlamlı bir fark bulunmamıştır. Öte yandan, öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeyleri ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunmuş iken, öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri sınıf, öğretmenlik mesleğini asıl tercih etme nedeni ve ailede öğretmenlik mesleğine sahip birinin olup olmaması değişkenleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Çalışmada ayrıca, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ile öğretmenlik mesleğine yönelik kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin anlamlı olmadığı ortaya çıkmıştır.

Anahtar Sözcükler: Öğretmen adayı, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum, mesleki kaygı

SUMMARY

Introduction

An innovative and modern education system is necessary for establishing a society that has the capacity to build competent and skillfull individuals who can cope with the problems that information age creates. Teachers are the most important element of this education system. These teachers who are in the center of education and training systems must be qualified, energetic, equipped with professional knowledge and skills, besides being a researcher. Teachers are expected to have positive attitudes about their profession and do not possess any anxiety (Recepoglu, 2013). On the other hand, attitude affects our social perception and can also influence our behavior (Üstüner, 2006). When the definitions are considered, attitude can be described as the positive or negative reaction and tendency of an individual towards a situation, event, idea, object, and individual. Attitude, as well as an object, an event, a situation, an individual or as a group can be expressed as a profession (Özkan, 2012). Especially, in the teaching profession, this situation is much more important for the functioning of the educational system. On the other hand, innovations and changes in the educational system, as well as the negative developments in the educational system, may lead to the emergence of anxiety. In general, anxiety is described as the thought or feeling (Atmaca, 2013) that is related to unrest or concern an individual has about a given threatening situation (Işık, 1996). When the studies in the literature are reviewed, it can be seen that there are some studies based on attitudes towards the teaching profession (Tural and Kabadayı, 2014; Fadlemula, 2013; Tekerek and Polat, 2011; Özder, Konedralı and Zeki, 2010; Taşkın and Hacıömeroğlu, 2010) and professional anxiety (Çubukçu and Dönmez, 2011; Doughney, 2008; Smith and Hofer, 2003; Saracoğlu,

Kumral and Kanmaz, 2009; Dursun and Karagün, 2012). As it can be seen from the studies it is very important to determine the pre-service teacher attitudes and anxiety so that it is necessary to take precautions in pre-service training. For this purpose, this study was carried out with pre-service teachers studying in the department of Computer Education and Instructional Technologies Education.

Purpose

The purpose of the study is to determine the level of anxiety and attitudes towards the teaching profession of the pre-service teachers who are studying in the Department of Computer and Instructional Technology. Also in this study, pre-service teachers' attitudes and anxiety levels towards the teaching profession have been examined with respect of variables as gender, class, and the main reasons for choosing the profession, whether there are teachers in the family or not. The study intends to reveal the relationship between attitudes and anxiety level towards the profession.

Method

The study group is comprised of 152 undergraduate students who are continuing their education in the Trakya University Faculty of Education Department of Computer Education and Instructional Technologies. This study was conducted through "*Teaching Occupation Anxiety Scale*" developed by Cabı and Yalçınalp (2013) to measure teachers' professional anxiety. This study also used "*Attitudes Scale towards Teaching*" developed by Erkuş, Sanlı, Bağlı and Güven (2000) to measure attitudes of teachers to the profession. The data were analyzed by using descriptive statistics, independent samples t-test and one-way ANOVA tests, the relationship between the two scales were analyzed with the Pearson test.

Results

As a result of research findings, it was found that Computer Education and Instructional Technology pre-service teachers have positive attitudes and slightly above the middle level attitude towards the teaching profession and slightly below the middle level professional anxiety. It was also found that, there is no difference towards the teaching profession attitudes with respect of variables as gender, class and whether or not the teacher in the family but between the attitude towards the teaching profession and the main reason to prefer the teaching profession has emerged significant difference. On the other hand, no significant differences were found between the anxiety level of pre-service teachers with the class, the main reason to prefer the teaching profession and whether or not the teacher in the family but significant difference according to gender was observed. Also in this study, it was found that there is no significant relationship between the anxiety level of the teaching profession and the attitude towards teaching profession.

Discussion and Conclusion

According to the study results, in the information age, as required by the terms of the cultivation of qualified teachers, at the pedagogical training given to teachers in the teaching profession and the importance of privileges can be further processed and more positive attitude towards the teaching profession to increase the levels can be achieved. In addition, in order to lead pre-service students to success, to have positive attitudes towards the profession, and not to have anxiety while practicing their profession, in the pre-service and in-service training, a positive attitude towards the profession should be created. Preservice teachers should be given seminars about the importance of the profession and should be aware of this issue.

GİRİŞ

Bir toplumun çağın gerektirdiği bilgi ve birikime sahip olup, ileri medeniyetler seviyesine ulaşabilmesi, bilgi çağını yaşayıp bilgi toplumu olabilmesi ancak başarılı ve yenilikçi bir eğitim sistemi ile sağlanabilir. Bu eğitim sisteminin de en önemli unsuru öğretmenlerdir. Eğitim ve öğretim sisteminin merkezinde yer alan öğretmenin nitelikli, girişken, mesleğinin gerektirdiği bilgi, beceri, anlayış ve yansıtıcı olma eğilimlerine sahip olmanın yanında, mesleğiyle ilgili olumlu davranışlara sahip olan ve mesleği ile ilgili herhangi bir kaygı veya olumsuz tutum sergilemeyen bireyler olması beklenir.

Mesleğe Yönelik Tutum

Bireyin mesleğine ilişkin olumlu ya da olumsuz tutumu, o mesleği icra etmedeki başarı ya da başarısızlığına neden olabilmektedir. Özellikle eğitim sisteminin işleyişinden sorumlu olan öğretmenlik mesleğinde bu durum çok daha önemlidir. Öğretmenlerin ders anlatmalarının yanı sıra öğrenci başarısına olumlu katkı sağlayacak bilgi, beceri ve olumlu tutum gibi her türlü öğretmen davranışlarına sahip olmaları gerekmektedir (Özkan, 2012). Aslan ve Yalçın (2013)'ın ifade ettiği gibi öğretmenin sadece genel kültür, alan bilgisi ve öğretmenlik meslek bilgisi niteliklerine sahip olmasının yanında mesleğine karşı geliştirdiği tutumda oldukça önemlidir. Sahip olunan tutum bireyin duygularını etkilediği kadar düşünce ve davranışlarını da etkileyebilmektedir (Recepoğlu, 2013). Papanastasiou (2002) tutumu, bir bireyin herhangi bir nesneye, insanlara, yerlere, olaylara ve fikirlere karşı olumlu veya olumsuz gerçekleşen duygusal eğilimi olarak ifade ederken, Semerci ve Semerci (2004)'ye göre ise tutum; kişilerin kendisi, başkaları, nesne veya olgular hakkındaki sorunlara yönelik değerlendirmelerini içeren karmaşık bir yapı olarak ifade edilmiştir. Genel olarak tanımlar dikkate alındığında, tutum kavramı için, bireyin herhangi bir duruma, olaya, fikir veya nesneye karşı sahip olduğu olumlu ya da olumsuz tavrı veya tepki eğilimi ifadesi kullanılabilir. Özkan (2012) tutumun kaynağını, bir nesne, bir olay, bir durum, bir birey veya bir grup olabileceği gibi, bir meslek olarak ta ifade

etmiştir. Öğretmenlerin mesleklerine yönelik tutumları, mesleği algılayış biçimlerini, mesleğini sahiplenmesini ve mesleğini severek uygulamasını, kısacası öğretmenlik mesleğine yönelik anlayışını yansıtır. Bu nedenle gelecekte eğitim sistemimizin işleyişinde yer alacak öğretmen adaylarının mesleğe karşı tutumlarının ne durumda olduğunun belirlenmesi, öğretmen adaylarının yetiştirilme sürecinde onlara ne tür bir tutum kazandırılması konusunda bizlere yol gösterebilir (Üstüner, 2006). Öğretmen adaylarının mesleklerine ilişkin tutumlarını belirlemek üzere birçok çalışma yapılmıştır.

Tural ve Kabadayı (2014), pedagojik formasyon programı öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik kaygılarını belirlemek amacıyla 80 öğretmen adayı ile yaptıkları çalışmalarında Çetin (2006), tarafından geliştirilen “Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutuma sahip oldukları, öğretmenlik deneyimi ve mezun olma durumu ile ilgili, ölçeğin sevgi, değer ve adaptasyon gibi üç alt boyutu açısından herhangi bir fark bulunmaz iken bayan öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına oranla öğretmenlik mesleğine yönelik sevgi alt boyutunda daha yüksek puana sahip oldukları görülmüştür.

Fadelmula (2013), matematik öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve bu tutumların cinsiyet ve sınıf değişkenleri açısından bir farklılık gösterip göstermediği ile ilgili çalışmasında, Üstüner tarafından 2006 yılında geliştirilmiş olan “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği”nden yararlanmış ve çalışma sonunda genel olarak öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği açısından olumlu tutuma sahip oldukları ifade edilmiştir. Ayrıca kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaya oranla öğretmenlik mesleğine ilişkin daha yüksek tutuma sahip oldukları ve sınıf değişkenleri açısından ise öğretmen adaylarının sınıf düzeyi arttıkça öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının ise azaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Özder, Konedralı ve Zeki (2010), öğretmen akademisinde öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile akademik başarılarının cinsiyet, program, öğretmenliği tercih etme nedenleri ve sınıfları açısından farklılıklarını Erkus, Sanlı, Bağlı ve Güven (2010) tarafından geliştirilen “Öğretmenliğe İlişkin Tutum Ölçeği” ni kullanarak incelemiş ve sonucunda öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları yüksek düzeyde, ancak bu puanlar ile akademik başarı puanları arasında anlamlı bir ilişki çıkmamıştır.

Tekerek ve Polat (2011)’in öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını ortaya çıkarmak için tarama yönteminin kullanıldığı çalışmada veri toplama aracı olarak Tanel, Şengören ve Tanel (2007) tarafından geliştirilen “Öğretmenlik Mesleğine Bakış Açısı Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmada gelecekte eğitim örgütlerinde çalışacak öğretmen adaylarının mesleklerine karşı tutumlarının ne durumda olduğunun bilinmesinin ve buna uygun olarak mesleğe ilişkin olumlu tutum kazandıracak davranışlarda bulunabilmek adına gerekli önlemlerin alınmasının uygun olduğu ifade edilmiştir.

Taşkın ve Hacıömeroğlu (2010), ilköğretim bölümü öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarını belirlemek üzere yaptıkları çalışmalarında nitel ve nicel verileri bir arada incelemiştir. Çalışmanın nicel verilerinin toplanmasında Erkuş, Sanlı, Bağlı ve Güven (2000) tarafından geliştirilen “Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutum Ölçeği” kullanılırken, nitel boyutunda ise öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla adaylara açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgular, öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları ile bağlı buldukları programlar arasında anlamlı bir farklılık olduğunu ve almış oldukları meslek bilgisi derslerinin mesleğe yönelik tutumları üzerine olumlu etkisi olduğunu ortaya koymuştur.

Mesleki Kaygı

Yaşamın her evresinde bireylerin sebepli veya sebepsiz yere merak ettiği ve bu merakından dolayı endişe duyduğu durumlar vardır (Temiz, 2011). Bu endişe durumları kişilerin herhangi bir nesne, durum ya da olaya karşı kaygı yaşamalarına neden olabilmektedir. Atmaca (2013), kaygıyı, genel anlamda üzüntü, endişe duyulan düşünce ya da tasa olarak ifade ederken, Işık (1996) ise bireyin herhangi bir tehdit edici durum karşısında hissettiği huzursuzluk ve endişe durumu olarak tanımlamaktadır. Eğitim sistemi içerisinde yapılan yenilikler ve değişimler, bunun yanı sıra eğitim sistemi içerisinde yaşanan olumsuz gelişmeler, öğretmen adayları üzerinde mesleki kaygı durumunun ortaya çıkmasına sebep olabilmektedir. Öğretmen adaylarının mesleği ile ilgili kaygılarının neler olduğunu bilmek ve bu anlamda çalışmalarda bulunmak eğitimin kalitesi ve nitelikli öğretmen yetiştirilmesi açısından oldukça önemlidir. Saracoğlu, Kumral ve Kanmaz (2009), öğretmen adaylarının hizmet öncesi eğitimlerinde mesleklerine yönelik kaygılarının ortaya çıkarılması ve bu anlamda mesleki kaygılarının giderilmesine yönelik eğitimlerin verilmesinin etkili ve önemli olabileceğini vurgulamıştır. Öğretmen adaylarını mesleki kaygılarını belirlemek amacıyla yapılmış alanyazın çalışmalarında bakıldığında; Dursun ve Karagün (2012), çalışmalarında beden eğitimi ve spor öğretmenliği bölümünde okuyan öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin belirlenmesinin hizmet içi eğitimlerine katkı sağlayabileceği düşünüülerek, mesleğe ilişkin kaygılarını çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Çalışmada, Saban ve arkadaşları (2004) tarafından uyarlanarak geliştirilen “Öğretmen Adayı Kaygı Ölçeği” kullanılmıştır. Çalışma sonucunda, öğretmen adaylarının sosyo demografik özellikleri açısından görev merkezli kaygı, öğrenci merkezli kaygı ve ben merkezli kaygı yönünden; ekonomik durum, akademik ortalama, mezun oldukları lise türü ve cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık bulunmazken; sadece ben merkezli kaygı puanlarının yaş açısından anlamlı olduğu görülmüştür.

Çubukçu ve Dönmez (2011)’in “Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi” isimli genel tarama türündeki betimsel çalışma 310 öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiş ve ölçme aracı olarak ise Saban, Korkmaz ve

Akbaşlı (2004) tarafından dilimize uyarlanan “Öğretmen Adayı Kaygı Ölçeği” kullanılmıştır. Çalışmadan elde edilen bulgular sonucunda, öğretmen adaylarının kaygı alt boyutunda en fazla görev merkezli kaygılarının, en az ise ben merkezli kaygılarının olduğu ifade edilmiştir.

Doughney (2008)’in öğretmen kaygılarının öğretmen etkinliği ile olan ilişkisini ve iş gömülü mesleki gelişimini konu alan doktora çalışması, Kuzey Teksas ilçesinde bulunan 30 öğretmen ile gerçekleştirilmiş ve çalışmada nitel ve nicel veriler toplanmıştır. Araştırma öğretmen ve öğrenci başarısı arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Nicel veriler iş gömülü mesleki öğrenme konusunda öğretmenlerin kaygı alt boyutunda herhangi bir sorun yaşamadıklarını ortaya çıkarmıştır. Nitel veri toplama boyutunda ise farklılıklar görülmüştür. Araştırmada elde edilen nitel veriler, katılımcıların yeniliğe ilişkin görüşleri arasındaki farkın nicel verilere kıyasla daha fazla olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Smith ve Hofer (2003)’in “Yetişkin Temel Eğitim Öğretmenlerin Özellikleri ve Kaygıları” isimli çalışması 1998-2000 yılları arasında üç farklı Kuzey Doğu Amerika Eyaletinden 106 öğretmenden toplanan veriler ile yapılmıştır. Analiz sonucunda, öğretmenlerin en fazla alanları ile ilgili programın yapısı, misyonu, imkanları ve yönetim desteği ile ilgili kaygılarının olduğu bununla birlikte diğer en fazla kaygı durumlarının da maaş, çalışma saatleri, güvenlikleri ve kendi hakları gibi çalışma koşulları konusunda oldukları vurgulanmıştır.

Alanyazın çalışmalardan da görüldüğü gibi öğretmen adaylarının mesleklerine ilişkin olumlu tutuma sahip olmaları ve mesleklerine ilişkin herhangi bir kaygı yaşamamaları onları mesleklerini icra ederken başarıya götürmede, önemli bir etkisinin olabileceği düşünülmektedir. Öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik tutumları ve mesleğe yönelik kaygılarını belirlemek amacıyla yapılmış az sayıda alanyazın çalışmalarına (Doğan ve Çoban, 2009; Tekneci, 2010) raslanmaktadır. Ayrıca alanyazın incelemesinde Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının katılımıyla gerçekleştirilen başka bir çalışmaya rastlanmamış olması da araştırmayı önemli hale getirmektedir. Öğretmen adaylarının mesleklerine ilişkin tutumlarını ve kaygılarını belirlemek ve gerekirse hizmet öncesi eğitimde gerekli önlemler alınmasının önemli (Doğan ve Çoban, 2009) olduğu gerçeğinden hareketle çalışmanın amacı Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü öğretmen adaylarının tutum ve kaygı düzeylerinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü öğretmen adaylarının;

- 1-) Öğretmenliğe ilişkin tutumları, mesleki kaygıları ve mesleki kaygının alt faktörleri açısından durumları ne düzeydedir?
- 2-) Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum düzeyleri ve mesleki kaygı düzeyleri cinsiyet değişkenine göre değişmekte midir?

- 3-) Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum düzeyleri ve mesleki kaygı düzeyleri sınıf değişkenine göre değişmekte midir?
- 4-) Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum düzeyleri ve mesleki kaygı düzeyleri ailede öğretmenlik mesleğine sahip birilerinin olup olmaması değişkenine göre değişmekte midir?
- 5-) Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum düzeyleri ve mesleki kaygı düzeyleri mesleği asıl tercih etme sebebi değişkenine göre değişmekte midir?
- 6-) Öğretmenliğe ilişkin tutumları ile mesleki kaygı düzeyleri arasında bir ilişki var mıdır?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma tarama modelinde desenlenmiştir. Tarama modeli, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeye amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2005). Bu çalışmada, öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutumları ve mesleki kaygı düzeyleri ile demografik değişkenler arasındaki ilişki ortaya konulmaktadır.

Araştırma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2013-2014 öğretim yılı Bahar döneminde Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi BÖTE bölümünde öğrenim gören 65'i kadın (%42.8) ve 87'si erkek (%57.2) olmak üzere toplam 152 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Çalışmaya katılan öğretmen adaylarının 37'si birinci sınıf (%24), 45'i ikinci sınıf (%30), 37'si üçüncü sınıf (%24) ve 33'ü dördüncü sınıf (%22)'ta öğrenim görmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırma verileri “Mesleki Kaygı Ölçeği (MKÖ)” ve “Öğretmenliğe İlişkin Tutum Ölçeği” ile elde edilmiştir. Ayrıca çalışma grubunu oluşturan öğretmen adaylarının demografik bilgilerini elde etmek amacıyla ise araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgiler Formu” kullanılmıştır.

Mesleki Kaygı Ölçeği (MKÖ): Cabı ve Yalçınalp (2013) tarafından öğretmen adaylarının mesleki kaygısını ölçmeye yönelik geliştirilmiş 45 madde ve “Görev Merkezli Kaygı”, “Ekonomik/Sosyal Merkezli Kaygı”, “Öğrenci / İletişim Merkezli Kaygı”, “Meslektaş ve Veli Merkezli Kaygı”, “Kişisel Gelişim Merkezli Kaygı”, “Atanma Merkezli Kaygı”, “Uyum Merkezli Kaygı” ve “Okul Yönetimi Merkezli Kaygı” olmak üzere sekiz faktörlü bir ölçektir. Ölçek, 5- Kaygılanmıyorum, 4- Çok az Kaygılanıyorum, 3- Kısmen Kaygılanıyorum, 2- Oldukça Kaygılanıyorum, 1- Çok Kaygılanıyorum olmak üzere beşli derecelendirme ile yanıtlanmaktadır. Ölçeğin

bütününden kestirilen toplam güvenilirlik katsayısı 0.95 olarak belirlenmiştir (Cabı ve Yalçınalp, 2013). Ölçekten alınabilecek en düşük puan 45, en yüksek puan 225 olup, yüksek puanlar öğrencilerin mesleğe yönelik kaygılarının daha az olduğunu göstermektedir (Cabı ve Yalçınalp, 2013). Bu araştırma için gerçekleştirilen iç tutarlık analizinde ölçeğin bütününden kestirilen toplam güvenilirlik katsayısı 0.93 olarak bulunmuştur.

Öğretmenliğe İlişkin Tutum Ölçeği: Erkuş, Sanlı, Bağlı ve Güven (2000) tarafından öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla geliştirilmiş 22 madde ve tek faktörlü bir ölçektir. Ölçeğin 10 maddesi olumlu, 12 maddesi olumsuzdur. Ölçek, 5- Tamamen Uygun, 4- Uygun, 3- Kararsızım, 2- Uygun Değil, 1- Hiç Uygun Değil olmak üzere beşli derecelendirme ile yanıtlanmaktadır. Olumsuz maddelerde ise tam tersi bir puanlama yapılmaktadır. Ölçeğin toplamına ilişkin güvenilirlik katsayısı (Cronbach Alfa) 0.99 olarak belirlenmiştir (Erkuş, Sanlı, Bağlı ve Güven, 2000). Ölçekten alınabilecek en düşük puan 22, en yüksek puan 110'dur ve puanların yüksek olması, öğrencilerin mesleğe ilişkin tutumlarının olumlu olduğunu göstermektedir (Erkuş, vd. 2000). Bu araştırma için gerçekleştirilen iç tutarlık analizinde ölçeğin bütününden kestirilen toplam güvenilirlik katsayısı 0.91 olarak bulunmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler, istatistiksel çözümlenmeleri gerçekleştirmek üzere araştırmacılar tarafından bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Verilerin çözümlenmesinde betimsel istatistikler ile bağımsız gruplar t-testi ve one-way ANOVA testleri kullanılırken, iki ölçek arasındaki ilişki ise Pearson testi ile incelenmiştir.

BULGULAR

Öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeyleri ile öğretmenliğe ilişkin tutumlarının demografik değişkenlere göre değişip değişmediğini ortaya koymayı amaçlayan araştırmada ilk olarak öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeyleri ve öğretmenliğe ilişkin tutumlarına ait betimsel istatistik değerleri incelenmiştir. Gerçekleştirilen analiz sonucunda elde edilen bulgular Çizelge 1'de sunulmuştur.

Çizelge1: Öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeyleri ve öğretmenliğe ilişkin tutumlarının ortalama değerleri

<i>Değişken</i>	<i>Puan Aralığı</i>	<i>Madde Sayısı (m)</i>	<i>n</i>	$\bar{X}$	$\bar{X}/m$	<i>ss</i>
Görev Merkezli Kaygı	14-70	14	152	49.98	3.57	13.56
Ekonomik/Sosyal Merkezli Kaygı	7-35	7	152	22.68	3.24	6.46
Öğrenci / İletişim Merkezli Kaygı	6-30	6	152	20.52	3.42	6.93
Meslektaş ve Veli Merkezli Kaygı	5-25	5	152	18.9	3.78	5.28

Kişisel Gelişim Merkezli Kaygı	4-20	4	152	13.92	3.48	4.81
Atanma Merkezli Kaygı	3-15	3	152	7.41	2.47	3.65
Uyum Merkezli Kaygı	3-15	3	152	10.71	3.57	3.22
Okul Yönetimi Merkezli Kaygı	3-15	3	152	9.84	3.28	2.85
Mesleki Kaygı Düzeyi	45-225	45	152	143.1	3.18	34.45
Öğretmenliğe İlişkin Tutum	22-110	22	152	77.22	3.51	5.51

Çizelge 1’de sunulan bulgular, öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeyleri ve öğretmenliğe ilişkin tutumlarının ortalama değerini üzerinde olduğunu göstermektedir. Çizelge 1’de yer alan bulgulara göre öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin ortalama tutum puanları ($\bar{X}/m=3.51$, $max=5.0$) orta seviyenin biraz daha üstündedir. Bu durum öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının olumlu yönde olduğunu ve bu sayede mesleklerini severek icra edebileceklerini göstermektedir. Öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeyine göre bulgularına bakıldığında ise ($\bar{X}/m=3.18$, $Max=5.0$) ortalamanın üst düzeyde olduğu ve puanların yüksek olması mesleki anlamda kaygının azaldığını ifade etmesinden dolayı, mesleki kaygı düzeyinin ortalama üstü bulunması öğretmenlik mesleğine yönelik çok fazla kaygı yaşamadıklarını göstermektedir. Mesleki kaygının alt boyutlarına bakıldığında ise, yine aynı şekilde puanların yüksek olması mesleki kaygının azaldığını ifade etmesinden dolayı öğretmen adayları en az meslektaş ve veli merkezli kaygı ($\bar{X}/m=3.78$, $max=5.0$) yaşadıklarını ve en fazla ise atanma merkezli ($\bar{X}/m=2.47$, $max=5.0$) kaygı yaşadıklarını işaret etmektedir. Elde edilen bu bulgular, öğretmen adaylarının kişilerle ilişkilerinde kaygılarının olmadığını fakat atanabilme konusunda kaygılarının olduğunu göstermektedir.

Öğretmen adaylarının mesleki kaygı ve öğretmenliğe ilişkin tutum düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlenmesi için araştırmada bağımsız gruplar için t-testi analizinden yararlanılmıştır. Gerçekleştirilen analiz sonucunda elde edilen bulgular Çizelge 2’de sunulmuştur.

Çizelge 2: Öğretmen adaylarının mesleki kaygı ve öğretmenliğe ilişkin tutum puanlarının cinsiyet değişkenine göre karşılaştırılması

Değişken	Grup	n	$\bar{X}$	Ss	t	sd	p<
Mesleki kaygı	Erkek	87	148.82	32.83	2.36	150	.020
	Kadın	65	135.71	35.39			
Öğretmenliğe ilişkin tutum	Erkek	87	77.51	5.46	-.26	150	.798
	Kadın	65	77.74	5.62			

Çizelge 2’de yer alan bulgulara göre öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterdiği ($t=2.36$, $p<.05$) ortaya çıkmıştır. Erkek öğretmen adaylarının mesleki kaygı ortalamasının ($\bar{X}=148.82$), kadın öğretmen adaylarının mesleki kaygı ortalamasından ($\bar{X}=135.71$) daha yüksek

çıkmıştır. Ortaya çıkan bu bulgu erkek öğretmen adaylarının daha az kaygılı olduğunu göstermektedir. Öte yandan, öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum puanlarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark göstermediği Çizelge 2'den anlaşılmaktadır ($t=.26, p>.05$).

Araştırmada öğretmen adaylarının mesleki kaygı ve öğretmenliğe ilişkin tutum düzeylerinin öğrenim görülen sınıf değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı ANOVA testi ile incelenmiş ve analiz sonucu elde edilen bulgular Çizelge 3'te sunulmuştur.

Çizelge 3: Öğretmen adaylarının mesleki kaygı ve öğretmenliğe ilişkin tutum puanlarının öğrenim görülen sınıf değişkenine göre karşılaştırılması

<i>Değişken</i>	<i>Varyansın Kaynağı</i>	<i>Kareler Toplamı</i>	<i>sd</i>	<i>Kareler Ortalaması</i>	<i>F</i>	<i>p<</i>
Mesleki kaygı	Gruplararası	1176.87	3	392.29	.33	.807
	Gruplariçi	178062.40	148	1203.12		
	Toplam	179239.27	151			
Öğretmenliğe ilişkin tutum	Gruplararası	64.61	3	21.54	.71	.550
	Gruplariçi	4519.71	148	30.54		
	Toplam	4584.32	151			

Çizelge 3'te yer alan analiz sonuçları, öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri sınıf değişkeni ile mesleki kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir ($F(3,148) = .33, p>.05$). Çizelge 3'te yer alan bulgular ayrıca, örneklem katılımcılarının öğretmenliğe ilişkin tutum düzeylerinin öğrenim görülen sınıf değişkenine göre de anlamlı bir fark göstermediğini ortaya koymuştur ($F(3,148) = .71, p>.05$).

Öğretmen adaylarının mesleki kaygı ve öğretmenliğe ilişkin tutum düzeylerinin ailede öğretmen olup olmaması değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş ve bulgular Çizelge 4'te sunulmuştur.

Çizelge 4: Öğretmen adaylarının mesleki kaygı ve öğretmenliğe ilişkin tutum puanlarının ailede öğretmen olup olmamasına göre karşılaştırılması

<i>Değişken</i>	<i>Grup</i>	<i>n</i>	$\bar{X}$	<i>Ss</i>	<i>sd</i>	<i>t</i>	<i>p<</i>
Mesleki kaygı	Var	53	143.68	35.89	150	.12	.903
	Yok	99	142.96	33.84			
Öğretmenliğe ilişkin tutum	Var	53	77.94	4.46	150	.55	.582
	Yok	99	77.42	6.01			

Çizelge 4'te yer alan bulgulara göre öğretmen adaylarının mesleki kaygı ($t=.12, p>.05$) ve öğretmenliğe ilişkin tutum düzeylerinin ($t=.55, p>.05$) ailede öğretmen olup olmaması değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır.

Araştırmada öğretmen adaylarının mesleki kaygı ve öğretmenliğe ilişkin tutum düzeylerinin mesleği asıl tercih etme sebebi değişkenine göre farklılaşmış farklılaşmadığını ANOVA testi ile incelenmiş bulgular Çizelge 5’te sunulmuştur.

Çizelge 5: Öğretmen adaylarının mesleki kaygı ve öğretmenliğe ilişkin tutum puanlarının mesleği asıl tercih etme sebebi değişkenine göre karşılaştırılması

<i>Değişken</i>	<i>Varyansın Kaynağı</i>	<i>Kareler Toplamı</i>	<i>sd</i>	<i>Kareler Ortalaması</i>	<i>F</i>	<i>p<</i>	<i>Anlamlı Fark</i>
Mesleki kaygı	Gruplararası	5067.70	4	1266.93	1.07	.374	
	Gruplariçi	174171.56	147	1184.84			
	Toplam	179239.26	151				
Öğretmenliğe ilişkin tutum	Gruplararası	379.99	4	94.99	3.32	.012	A-C, A-B
	Gruplariçi	4204.32	147	28.60			
	Toplam	4584.32	151				

A: Çalışma saatleri ve koşulları   B: Öğretmenlik mesleğini sevme   C: İş garantisi

Analiz sonuçları, öğretmen adaylarının mesleki kaygı ölçeğinden elde edilen puanları ile mesleği asıl tercih etme sebebi değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunmadığını ($F(4,147)=1.07, p>.05$) göstermektedir. Öte yandan, Çizelge 5’te yer alan analiz sonuçları, bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ölçeğinden elde edilen puanları ile mesleği asıl tercih etme sebebi değişkeni arasında anlamlı bir fark bulunduğu ($F(4,147)=3.32, p<.05$) göstermektedir. Farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla yapılan LSD testinin sonuçları, öğretmenliğe ilişkin tutum ölçeğinin geneline ilişkin değerlendirmede, öğretmen adaylarının çalışma saatlerinin ve koşullarının uygun olmasına ilişkin tutum ölçeği ortalama puanının ($\bar{X}=80.25, f=34$), öğretmenlik mesleğini sevme değişkeninin tutum ölçeğine ilişkin ortalama puanı ($\bar{X}=75.88, f=52$) ile iş garantisinin olması değişkeninin tutum ölçeğine ilişkin ortalama puanından ($\bar{X}=76.87, f=8$) anlamlı düzeyde daha yüksek olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Gerçekleştirilen korelasyon analizinden elde edilen bulgular, mesleki kaygı ile öğretmenliğe ilişkin tutum arasında bir ilişki olmadığını ($r=.125; p>.05$) ortaya koymuştur. Bulgular Çizelge 6’da sunulmuştur.

Çizelge 6: Öğretmen adaylarının mesleki kaygı ve öğretmenliğe ilişkin tutumları arasındaki ilişki

	Mesleki kaygı	Öğretmenliğe ilişkin tutum
Mesleki kaygı	-	0.125
Öğretmenliğe ilişkin tutum	0.125	-

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumları ve mesleki kaygılarını belirlemek üzere yapılan çalışmadan elde edilen bulgular, öğretmen adaylarının mesleğe ilişkin tutumlarının olumlu ve orta seviyenin üzerinde olduğunu ortaya koymuştur. Araştırmada elde edilen bu bulgu bazı alanyazın araştırmalarının sonuçları ile tutarlılık göstermektedir (Doğan ve Çoban, 2009; Özkan, 2012; Bulut, 2009; Açışlı ve Kolomuç, 2012; Can, 2010; Fadlelmula, 2013; Semerci ve Semerci, 2004; Akkaya, 2009). Bu bulguya dayanarak, öğretmen adaylarının mesleklerine ilgi duydukları, mesleklerini sevdikleri ve benimsedikleri söylenebilir.

Mesleki kaygı konusunda elde edilen bulgular Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü öğretmen adaylarının mesleki kaygı konusunda çok fazla problem yaşamadıklarını ortaya çıkarmıştır. Bu bulguya benzer şekilde Doğan ve Çoban (2009)'ın Eğitim Fakültesi öğrencileriyle yaptığı çalışmada ve Yıldırım (2011)'in sınıf öğretmeni adaylarıyla yaptığı yüksek lisans tez çalışmasında, öğrencilerin kaygı düzeylerinin düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Köse (2006)'nin müzik öğretmen adayları ile gerçekleştirdiği çalışmasında, öğrencilerin ben merkezli, görev merkezli ve öğrenci merkezli kaygı olmak üzere her üç boyut içinde kaygı düzeylerinin düşük olduğunu sonucuna ulaşırken, Bozdam (2008) öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi isimli yüksek lisans tez çalışmasında öğretmen adaylarının ben merkezli, görev merkezli ve öğrenci merkezli kaygılarının orta seviyede olduğu sonucuna ulaşmıştır. Öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin düşük olması, meslekleri ile ilgili herhangi bir kaygı, korku veya sorun yaşamadıklarını ve mesleklerini icra etmede de kendilerine güven duydukları şeklinde ifade edilebilir. Çalışmamız içerisinde mesleki kaygının alt boyutları incelendiğinde, öğretmen adaylarının en az meslektaş ve veli merkezli kaygı, en fazla ise atanma merkezli kaygı yaşadıkları ortaya çıkmıştır. Elde edilen bulgular, öğretmen adaylarının kişilerle ilişkilerinde kaygılarının olmadığını fakat mesleklerine atanabilme konusunda kaygılarının olduğunu göstermektedir.

Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Bölümü öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve mesleki kaygılarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir fark oluşturup oluşturmadığı incelendiğinde, cinsiyetin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum üzerinde bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgu alan yazında yer alan bazı araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir (Özder, Konedralı ve Zeki, 2010; Bulut, 2009; Açışlı ve Kolomuç, 2012; Can, 2010; Semerci ve Semerci, 2004; Taşkın ve Ömeroğlu, 2010). Öte yandan, bazı alanyazın araştırmalarında ise öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı, hatta kız öğrencilerin erkek öğrencilere kıyasla daha yüksek tutuma sahip olduğunu gösteren çalışmalar (Üstüner, Demirtaş ve Cömert,

2009; Tekerek ve Polat, 2011; Doğan ve Çoban, 2009; Fadlelmula, 2013) mevcuttur. Araştırmada mesleğe yönelik tutum ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farkın ortaya çıkmamasında, hem erkek hem de kadın öğretmen adaylarının mesleklerine benzer oranda bağlı olmaları ve bu mesleğe gönül vermelerinin bu bulgunun ortaya çıkmasında etkili olabileceğine inanılmaktadır.

Öğretmen adaylarının mesleki kaygılarının cinsiyet değişkeni açısından değerlendirmesinde elde edilen bulgular, kadın öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına kıyasla biraz daha fazla mesleki kaygı yaşadığını göstermektedir. Çubukçu ve Dönmez (2011), kadın öğretmen adaylarının ben merkezli, görev merkezli ve öğrenci merkezli kaygı olmak üzere her üç boyut içinde kaygı düzeylerinin erkek öğretmen adaylarına oranla daha yüksek olduğunu belirttiği çalışması bu araştırmanın bulguları ile benzerlik göstermektedir. Öte yandan araştırmamızın bu bulgusu, Ünalı ve Alaz (2008) ve Dursun ve Karagün (2012) çalışmalarında görev merkezli, ben merkezli ve öğrenci merkezli olmak üzere her üç kaygı durumuna göre kadın öğretmen adayların mesleki kaygı düzeylerinin daha yüksek olmasına rağmen istatistiksel anlamda manidar olmadığını ifade eden çalışma sonuçları ile kısmen benzerlik gösterirken bazı alan yazın araştırmaların sonuçları ile benzerlik göstermemektedir (Atmaca, 2013; Temiz, 2011; Yıldırım, 2011; Bozdam, 2008; Saracaloğlu, Kumral ve Kanmaz, 2009). Bu bulgunun daha iyi anlaşılabilmesi için cinsiyet ile mesleki kaygı arasındaki ilişkiyi inceleyen nitel ve nicel çalışmalara ihtiyaç vardır.

Bilişim teknoloji öğretmen adaylarının sınıf değişkenine göre öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve mesleki kaygı durumları incelenmiş ve her iki durum için de farkın anlamlı olmadığı görülmüştür. Öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumları birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü sınıfta öğrenim görmelerine göre herhangi bir farklılık göstermemiştir. Alanyazın incelemesinde araştırmamızın bu bulgusunu destekleyen araştırma sonuçlarına (Özder, Konedralı ve Zeki, 2010; Tekerek ve Polat, 2011; Açışlı ve Kolomuç, 2012) rastlanmıştır. Öte yandan Tekneci (2010)'nin yaptığı tez çalışmasında ise dördüncü sınıfta okuyan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının, birinci sınıfta okuyan öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarından daha yüksek olduğu sonucu araştırmamızın bu bulgusu ile örtüşmemektedir. Araştırmada ortaya çıkan bu bulgu, tüm öğretmen adaylarının ilk sınıftan itibaren mesleğe yönelik olumlu ve benzer tutum sergilemeleri, öğretmen olma bilinci ile öğrenimlerine başlamaları ve bu durumu eğitim süreçleri boyunca sürdürebilmelerinin etkisi olduğu şeklinde açıklanabilir.

Öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin sınıf değişkene göre incelenmesinde anlamlı bir farkın olmadığı ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde, Tekneci (2010)'nin çalışmasında, zihin engelliler öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adaylarının durumluk ve sürekli kaygı düzeylerinin sınıf değişkenine göre farklılık göstermediği ortaya çıkmıştır. Öte yandan Şaban, Korkmaz ve Akbaşlı (2004)'nin öğretmen adaylarının mesleki kaygılarını inceledikleri bir diğer çalışmada ise birinci sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının mesleki kaygılarının daha çok

görev merkezli olduğu dördüncü sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının ise daha çok görev merkezli kaygılar taşıdıkları ve benzer şekilde Yıldırım (2011)'in çalışmasında da ikinci sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının dördüncü sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarına kıyasla mesleki kaygı düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Alanyazın ile ortaya çıkan bu benzerlik ya da farklılığın örneklemini oluşturan öğretmen adaylarının farklı bölümlerde öğrenim görmelerinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Bu bulgunun daha iyi anlaşılabilmesi için sınıf değişkeni ile mesleki kaygı arasındaki ilişkiyi inceleyen nitel ve nicel çalışmalara ihtiyaç vardır.

Araştırmada ortaya çıkan bir diğer bulguya göre öğretmen adayının ailesinde öğretmen olup olmaması değişkeni ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu arasında anlamlı bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde Gür (2010)'ün çalışmasında da ailesinde öğretmen olanlarla olmayanların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını incelenmiş; istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığı ortaya çıkmıştır. Araştırma ayrıca adı geçen değişken ile öğretmen adaylarının mesleki kaygıları arasında bir fark olmadığı ortaya çıkmıştır. Öte yandan Saracaloğlu, Kumral ve Kanmaz (2009)'ün çalışmasında ise ailesinde öğretmen olan öğrencilerin, bulunmayan öğrencilere göre öğretmenlik mesleğine yönelik kaygı düzeylerinin daha düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır. Alan yazın çalışmaları ile ortaya çıkan bu farkın daha iyi anlaşılabilmesi için aynı değişkenin farklı örneklemlerle incelendiği araştırmalara ihtiyaç vardır.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının mesleği asıl tercih etme sebebi değişkenine göre yapılan incelemede farklılığın anlamlı olduğu ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada çalışma saatleri ve koşullarının uygunluğunun öğretmenliğe yönelik tutumu en fazla arttıran etmen olduğu görülmüştür. Özder, Konedralı ve Zeki (2010) çalışmalarında ise öğretmen adaylarının %95'inin öğretmenlik mesleğini sevdiğinden, %68'inin ise iş garantisi ve çalışma koşullarından ve %45'inin de aile isteğinden dolayı öğretmenlik mesleğini tercih ettiği sonucuna ulaşmışlardır. Bu sonucun ortaya çıkmasında öğretmenlik mesleğinin mesai saatlerinin düzenli olması, saygın bir meslek olarak görülmesi ve ortam koşullarının diğer birçok mesleğe oranla daha uygun olmasının etkisinin olabileceği düşünülmektedir.

Araştırma da elde edilen bir diğer bulgu öğretmen adaylarının mesleki kaygıları ile mesleği asıl tercih etme sebebi arasında anlamlı bir fark olmadığını ortaya çıkarmıştır. Alanyazın incelemesinde bu değişkenin mesleki kaygı ile ilişkisini inceleyen başka bir çalışmaya rastlanamamıştır. Bu sonucun daha iyi anlaşılabilmesi için benzer çalışmalara ihtiyaç vardır.

Mesleğe ilişkin tutum ve mesleki kaygı düzeyi arasındaki ilişkiyi belirlemek üzere yapılan istatistiksel analizler bu iki değişken arasında anlamlı düzeyde bir ilişki olmadığını ortaya çıkarmıştır. Öte yandan Doğan ve Çoban (2009) tarafından gerçekleştirilen bir çalışmada ise tutum ile kaygı arasında düşük düzeyde negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu belirtilmiştir. Alan yazın araştırmaları ile ortaya çıkan

farklılığın daha iyi anlaşılabilmesi için daha fazla sayıda araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Öğretmen adaylarına verilen pedagojik eğitimlerde öğretmenlik mesleğinin önemi ve ayrıcalıkları daha fazla işlenerek, bilgi çağının gerektirdiği nitelikli öğretmen adaylarının yetiştirilmesi açısından, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum seviyelerinin daha da fazla artırılması sağlanabilir. Ayrıca öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik olumlu tutumlara sahip olması ve mesleki kaygı yaşamamaları onları mesleklerini icra ederken başarıya götüreceğinden, hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerinde, mesleğe yönelik olumlu tutum kazandırıcı davranışlarda bulunulmalı, mesleklerinin önemini anlatıcı seminerler verilmeli ve öğretmen adaylarının bu konuda bilinçlendirilmesi sağlanmalıdır.

Gerçekleştirilen araştırma belirli sınırlılıklara sahiptir. Araştırma bulgularının, örnekleme oluşturan öğretmen adaylarının kişisel görüş ve tercihleri doğrultusunda olduğu gerçeği araştırmanın en temel sınırlılığıdır. Her bir üniversitenin kendine özgü akademik ve sosyal dokusu olduğu göz önüne alınarak bundan sonraki araştırmaların farklı üniversitelerde öğrenim gören öğretmen adayları ile gerçekleştirilmesi ve sonuçların bu kapsamda değerlendirilmesi gereklidir.

KAYNAKLAR

- Açıslı, S. ve Kolomuç, A. (2012). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*. 1(2). 266-271.
- Akkaya, N. (2009). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2009), 35-42.
- Aslan, S. ve Yalçın, M. (2013). Öğretmenliğe İlişkin Tutumun Beş Faktör Kişilik Tipleriyle Yordanması. *Milli Eğitim*, 42(197), 169-178.
- Atmaca, H. (2013). Almanca, Fransızca ve İngilizce Öğretmenliği Bölümlerinde Okuyan Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygıları. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turcic*, 8(10), 67-76.
- Bozdam, A. (2008). Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yüksek lisans tezi.
- Bulut, İ. (2009). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının Değerlendirilmesi (Dicle Ve Firat Üniversitesi Örneği). *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2009), 13-24.
- Cabı, E. ve Yalçınalp, S. (2013). Öğretmen Adaylarına Yönelik Mesleki Kaygı Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi [H. U. Journal of Education]* 44: 85-96.

- Can, Ş. (2010). Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)*. Bahar 2010, Sayı 24.
- Çubukçu, Z. & Dönmez, A. (2011). The Examination Of The Professional Anxiety Levels of Teacher Candidates. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 7(1):3-25.
- Doğan, T. ve Çoban, A. E. (2009). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ile Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Eğitim ve Bilim*. 34(153), 157-168.
- Doughney, J. F. (2008). The Relationship Of Teacher Efficacy To Teacher Concerns And Job-Embedded Professional Development. *Dissertation Prepared For The Degree Of Doctor Of Education*. University Of North Texas.
- Dursun, S. ve Karagün, E. (2012). Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerinin İncelenmesi: Kocaeli Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Son Sınıf Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 2012*, 24: 93 – 112.
- Erkuş, A., Sanlı, N., Bağlı, M. T. ve Güven, K. (2000). Öğretmenliğe İlişkin Tutum Ölçeği Geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 25(116), 27-33.
- Fadlemlula, F. (2013). Attitudes of Pre-service Teachers towards Teaching Profession. *Turkish Journal of Education*. 2(4), 55-63.
- Gür, K. (2010). *Anadolu Öğretmen Liseleri Öğrencileri İle Anadolu Liseleri Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Ölçülmesi (Konya İl Örneği)*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek lisans Tezi.
- Işık, E. (1996). Nevrozlar. Ankara: Kent Matbaası.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi: Kavramlar-İlkeler-Teknikler, (15.Baskı)*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Köse, S. (2006). Müzik Öğretmeni Adaylarının Mesleki Kaygıları, *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 12, 80-89.
- Özder, H., Konedralı, G. ve Zeki, C., P. (2010). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(2), 253-275.
- Özkan, H. H. (2012). Öğretmenlik Formasyon Programındaki Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi (SDÜ Örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 13(2), 29-48.
- Papanastasiou, C. (2002). School, teaching and family influence on student attitudes toward science: Based on TIMSS data for Cyprus. *Studies in Educational Evaluation*, 28, 71-86.
- Recepoğlu, E. (2013). Öğretmen Adaylarının Yaşam Doyumları ile Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*, Özel Sayı (1), 311-326.

- Saracoğlu, A., Kumral, O. ve Kanmaz, A. (2009). Ortaöğretim Sosyal Alanlar Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisans Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Yeterlikleri, Kaygıları Ve Akademik Güdülenme Düzeyleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi. Eğitim Fakültesi Dergisi*. VI(II), 38-54.
- Semerci, N. ve Semerci, Ç. (2004). Türkiye’de Öğretmenlik Tutumları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 14(1), 137-146.
- Smith, C. & Hofer, J. (2003). The Characteristics and Concerns of Adult Basic Education Teachers. *National Center for the Study of Adult Learning and Literacy*.
- Şaban, A., Kormaz, İ. ve Akbaşlı, S. (2004). Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygıları. *Eurasian Journal of Educational Research*, 17 pp.
- Taşkın, Ç. Ş. & Ömeroğlu, H. (2010). Examining Preservice Teachers’ Attitudes towards Teaching Profession in Elementary Education: A Combination of Quantitative and Qualitative Methods. *Elementary Education Online*, 9(3), 922-933.
- Tekerek, M. ve Polat, S. (2011). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları. *5th International Computer & Instructional Technologies Symposium*. 22-24 September 2011, Fırat University, Elazığ- Turkey.
- Tekneci, E. (2010). *Zihin Engelliler Öğretmenliği 1. ve 4. Sınıf Öğrencilerinin Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları İle Kaygı Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yüksek lisans Tezi.
- Temiz, E. (2011). Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerinin Cinsiyet Ve Alan Değişkenleri Açısından İncelenmesi. *e-Journal of New World Sciences Academy*. 6(2), 303-310.
- Tural, G. & Kabadayı, Ö. (2014). Pedagogical Formation Program Teacher Candidates’ Attitudes Towards the Teaching Profession. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*. 4(1), 1-12.
- Ünaldı, Ü, E. ve Alaz, A. (2008). Coğrafya Öğretmenliğinde Okuyan Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 26, 1 -13.
- Üstüner, M. (2006), Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeğinin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, Kış 2006 Sayı 45, 109-127.
- Üstüner, D., Demirtaş, H. & Cömert, M. (2009). The Attitudes of Prospective Teachers Towards the Profession of Teaching. *Education and Science*. 34(151), 140-155.
- Yıldırım, A. (2011). *Sınıf Öğretmeni Adaylarının Meslekî Öz-Yeterlik Alguları İle Meslekî Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yüksek lisans Tezi.